

Tendre, i per res *carinà* que ni un gos quan li escapen sa cua» (*Pinya de Rosa* II, 90, 95); «i van corrent --- pel roquetam se fiquen --- l'eix *carina* i es trenca; el carro es romp» (id., *O. C.*, p. 1473). Cf. *carinar* «guiscar (conills, infants)» (Esterrí, *AlcM*), si bé el que jo he sentit a la Vall de Cardós és *carnyar* (*karyá*) 'grallar les cucales o cornelles' (ells diuen *les sigáles káryen*, Esterrí de Cardós), «aquella *karyádisa* que fan los saltarells és escarnir-se ells amb ells» (Tavascan, 1934); cf. encara 'gc. del Gers *carnà* «crier (en 10 parlant des corbeaux)» (Palay, s. v., i II, 653), bearn. *carragnà* «grogner»; per més que el cast. *graznar* i el roms. *grăcîndă* passin per alteracions del ll. GRACITARE, aquesta explicació (que vaig acceptar per als mots pallaresos en *BDC* XXIII, 282), em sembla que no 15 basta per al conjunt, sobretot tenint en compte la forma blancha il·lustrada per Ruyra i admesa en el *DFa*.

Hi ha d'haver ací encreuament de bastantes influències, i en primer lloc en *carinar* hi pot haver simple alteració d'un **caridar* per *criidar* (cf. el val. *quirdar*, 20 i altres formes citades supra) amb contaminació d'un sinònim, p. ex. *cornar* (tan viu en oc.: oc. ant. *cornar* «proclamer», «corner (en parlant des oreilles)», *cornavin* «crieur du vin»), i altres mots més purament onomatopèics, com ho ha de ser en bona part el mateix *carnyar* i el *carrinclar* que he estudiat a CARRIN- 25 CLO; altrament semblants encreuaments ja degueren produir-se molt abans; i d'un d'ells ha de resultar, amb curiosa coincidència amb el mot blanch, el llatí glossemàtic *carinari* 'burllar-se d'algú a crits, escarnir-lo' ja recollit per Festus i Servi (el comentador de l'Eneida): «*carinantes*: inludentes --- id. vel inridentes --- 30 argutantes» dotze testimonis en el *CGL*, «*carinari*: χαριεντιζεσθαι», *CGL* II, 98.8; «*carinator*: maledictus, conviciator», *CGL* V, 15.40, en dues glosses de Placidus (cf. Stowasser, *Wochenschrift f. klass. Phil.*, 1891, 1114, A. Sonny, *ALLG* XIX, 126). ¿Potser resulta aquest d'un encreuament entre *quiritare* i *canere* o algunes variants d'aquests? Encara que sigui indirectament no exclouem que hi hagi un nexa més o menys 40 llunyà entre aquest *carinare* i el *carinar* de Ruyra i restants formes catalanes enumerades abans. O bé amb *clarinar* 'llançar un toc de clarinet'.

¹ Els diccionaris solen mesurar *quiritare*, però no en conec demostració segura i objectiva, car el mot 45 a penes surt mai si no és en prosa. Forcellini en cita un sol vers, de Lucili, que sembla escandir-se així, però és un fragment transmès per un gramàtic tardà, i aquest hexàmetre, coixeja en un altre peu. Sembla que els lexicògrafs, per admetre aqueixa 50 quantitat, es funden en la suposada etimologia *Quirités*, no gens segura, per més que la repeteixin tots; ja veurem que és més de fiar la igualtat amb *quiritare* (o *quirri*- 'grunyar (el porc)', i aquest té llargues les dues primeres síl·labes. — ² M-Lübke 55 i tot, en la 3.ª ed. del *REW*. Però el mateix M-Lübke ja va rebutjar els mals arguments germanístics de Brüch. Kluge fins reconeixia com a possible el manlleu del mot germànic al romànic; però en les edicions pòstumes li ho van esborrar. 60

L'a-al. mj. *kristen* seria un argument de valor per reconèixer autoctonisme al mot germànic; però Wartburg, *FEW* II, 1448b, suggereix amb raó que aquesta variant germànica s'ha de considerar una variant en el tipus onomatopèic, i per tant indirectament confirma que no hi ha gran cosa d'arcaic germànic en tot això i que val més descartar un germanisme en romànic. Algun detall més sobre aquest punt es pot veure en les notes 4 i 3 de l'article del *DCEC*. — ³ Es tracta, doncs, d'una pronúncia aràbiga *qrīto* amb la *i* oberta per influència de les emfàtiques *t*, *r* i *q*; però en cas d'arabització total, un grup inicial *qr-* és també rebutjat pel sistema fonètic de l'àrab, i això s'ha de tornar, una de dues, *aqrīto* o *qarīto*. És sabut que el *qaf* sona com una emfàtica forta però quasi-sonora, i sovint romanitzada com a *g*. Teníem ja garantit l'eiv. *grétul* per PzCabrero; i el Dr. Macabich m'ho confirma per carta de 1964: «vol dir 'crit fort, alarido', i ho diuen els pagesos, però a Vila diem *garitus*; i a Corona *garites* vol dir *cuecus*, cast. *visajes*» [és a dir 'ganyotes, llengots']. D'aquí, de més a més, el derivat *garrideia* (*AlcM*). — ⁴ Aquesta altra metàtesi és la tercera possibilitat que té l'àrab de desfer-se del grup inicial *qr*. Cf. els castellans *quebranto*, *costra*, *pedricar*.

CRIM, pres del ll. *crimen*, *-mīnis*, 'acusació', i en la baixa època 'mancament, crim'. □ 1.ª doc.: mitjà S. XIII, Guillem de Cervera:

«No cresas de tos fayts / negú mas tu meteys, / car és trop malvats playts / e *crims* e dans en creys»: 'no facis confidències dels teus fets a ningú sinó a tu mateix, car és un afer massa dolent i a causa d'això augmenta la malvestat i el dany' (v. 1026d); ja hi ha alguns exs. de *crim* en trobadors del S. XIII i algun potser del XII (Marcabré), si bé en part es tracta més aviat de l'acc. llatinitzant 'acusació' (Rayn. II, 517; *PSW*, 415-6). Sembla que en català no es troba o a penes abans del XIV, si bé llavors ja abunda (*D'Ag.*, *AlcM*); vegeu-ne un altre, infra, en les *Ordinacions* del Cerimoniós; de tota manera ja abunda en JoMartorell: «car Déu omnipotent no permetrà que tan leig *crim* com aquest reste en lo món inponit», «justificat príncep serà aquell com les misèries en sa terra meses, per *crims* d'altres, n'aurà lançades o departides per la virtut pròpia», «car impietat me constreny que cometa *crim* en la mia persona» (Ag. II, 204, 158; III, 279), si bé en algun cas té un sentit més ambigu 50 entre el modern i el clàssic llatí: «com se pot fer que aquesta donzella sia venguda tan mal informada, contra tota veritat en posar-me tan leig *crim*?» (I, 223); cf. encara III, 3.

DERIV.: *Criminal* [S. XIII, *CostTort.*]. En tota l'Edat Mitjana va generalment com a terme de lleis i de justícia, amb constant oposició amb *civil*, i el més sovint en les combinacions *pleyts civils e criminals*, *justícies civils e criminals* (Muntaner, etc.); en les *Ordinacions Palatines* del Cerimoniós, de mj. S. XIV parlant dels algtzirs de les corts de justícia: «que-Is